

ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍԱԿՆԻ ՆԱՆՐԱԳԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱՅԱՍԱԿՆԻ ՆԱՆՐԱԳԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Ը

ՔԱՂԱՔԱՑԻ ՆՈՎՍԵՓ ԳԱԼՍՏՅԱԿԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ «ՄՆԱՆԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՆԱՅԱՍԱԿՆԻ ՆԱՆՐԱԳԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ 19-ՐԴ ՆՈՂՎԱԾԻ 3-ՐԴ ՄԱՍԻ՝ ՆԱՅԱՍԱԿՆԻ ՆԱՆՐԱԳԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱԳԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

12 ապրիլի 2011թ.

Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Նարոթյունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ֆ. Թոխյանի, Մ. Թովուզյանի, Ա. Խաչատրյանի, Վ. Նովհաննիսյանի, Ն. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի, Վ. Պողոսյանի (զեկուցող),

համաձայն Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 25, 38 եւ 69-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Քաղաքացի Նովսեփ Գալստյանի դիմումի հիման վրա՝ «Մնանկության մասին» Նայասարանի Նանրապետության օրենքի 19-րդ հոդվածի 3-րդ մասի՝ Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը քաղաքացի Ն. Գալստյանի՝ 12.11.2010թ. ՆՏ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, դիմող եւ պատասխանող կողմերի գրավոր բացատրությունները, հերազոտելով «Մնանկության մասին» Նայասարանի Նանրապետության օրենքը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

1. «Սնանկության մասին» ՆՏ օրենքն ընդունվել է ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից 2006թ. դեկտեմբերի 25-ին, Նայասրանի Նանրապետության Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 2007թ. հունվարի 22-ին եւ ուժի մեջ է մտել 2007թ. փետրվարի 10-ից: Օրենքի ուժի մեջ մտնելու պահից վերջինիս 107-րդ հոդվածի 4-րդ մասի ուժով ուժը կորցրած է ճանաչվել «Անվճարունակության (սնանկության) մասին» Նայասրանի Նանրապետության 2003թ. դեկտեմբերի 17-ի ՆՕ-17-Ն օրենքը:

«Սնանկության մասին» ՆՏ օրենքի՝ «Պարտապանին սնանկ ճանաչելու կամ սնանկ ճանաչելու դիմումը մերժելու հետեւանքները» վերաբառությամբ 19-րդ հոդվածի 3-րդ մասը սահմանում է. «Պարտապանին սնանկ ճանաչելու մասին վճիռն օրինական ուժի մեջ մտնելու պահից կասեցվում են պարտապանի կանոնադրական (բաժնեհավաք, փայտհավաք) կապիտալում մասնակցություն ունեցող անձանց՝ օրենքով եւ պարտապանի կանոնադրությամբ սահմանված այն լիազորությունները, որոնք պայմանավորված են այդ մասնակցությամբ: Նշված լիազորությունների իրականացումը կարող է թույլատրվել դատարանի որոշմամբ՝ ֆինանսական առողջացման ծրագրի շրջանակներում»:

2. Քննության առարկա գործի դատավարական նախապայմությունը հանգում է նրան, որ դիմողը դիմել է ՆՏ Կտրայքի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարան ընդդեմ Ֆրունզիկ Գալստյանի եւ «Նայգազարդ» ՓԲԸ-ի՝ օրենքի խախտմամբ կնքված խոշոր գործարքն անվավեր ճանաչելու պահանջով: Նշված պահանջի շրջանակներում դիմողը պահանջել է անվավեր ճանաչել «ԱՄՖ» ՍՊԸ-ի եւ «Նայգազարդ» ՓԲԸ-ի միջեւ 01.09.2007 թվականին եւ 2008 թվականին կնքված՝ պարտքի մարման ժամանակացույց սահմանելու մասին պայմանագրերը, 03.12.2007 թվականին կնքված՝ փոխադարձ հաշվարկների ստուգման ակտը: ՆՏ Կտրայքի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարանի 29.12.2009 թվականի վճռով հայցը բավարարվել է: Հայցը բավարարելիս դատարանը, հիմք ընդունելով, ի թիվս այլնի, ՆՏ Սահմանադրության 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի, 18-րդ հոդվածի 1-ին մասի, ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 2-րդ հոդվածի դրույթները, առաջնորդվելով **Սահմանադրության բարձրագույն իրավաբանական ուժի եւ անմիջական գործողության սահմանադրական սկզբունքով**, «Սնանկության մասին» ՆՏ օրենքի 19-րդ հոդվածի 3-րդ մասի դրույթներն անուղղակիորեն մեկնաբանել է այնպես, որ վերջիններս չեն ներառում ընկերության մասնակցի դատական պաշտպանության իրավունքը:

ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանը 08.04.2010 թվականին բեկանել է ՆՏ Կոտայքի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարանի վերը նշված վճիռը եւ փոփոխել այն՝ հայցը մերժել: Նայցը մերժելիս ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանը «Սնանկության մասին» ՆՏ օրենքի 19-րդ հոդվածի 3-րդ մասի դրույթներն անուղղակիորեն մեկնաբանել է այնպես, որ վերջիններս ներառում են նաեւ ընկերության մասնակցի բոլոր լիազորությունները, այդ թվում՝ դատական պաշտպանության իրավունքը, որը փոխադրվում է սահմանված է «ԱՄՖ» ՍՊԸ-ի կանոնադրության 4.2-րդ կետում:

ՆՏ վճռաբեկ դատարանն իր՝ 16.06.2010թ. թիվ ԿԴ/0630/02/09 որոշմամբ, վերահասարակելով ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի՝ վերը նշված որոշման մեջ արտահայտած իրավական դիրքորոշումները, վերադարձրել է նշված որոշման դեմ բերված վճռաբեկ բողոքը:

3. Դիմողը գտնում է, որ «Սնանկության մասին» ՆՏ օրենքի 19-րդ հոդվածի 3-րդ մասը հակասում է ՆՏ Սահմանադրության 8, 18, 19 եւ 31-րդ հոդվածներին: «Սնանկության մասին» ՆՏ օրենքի 19-րդ հոդվածի 3-րդ մասի՝ ՆՏ Սահմանադրության 18 եւ 19-րդ հոդվածներին հակասությունը դիմողը հիմնավորում է նրանով, որ օրենքի վիճարկվող դրույթները խոչընդոտում են դիմողի՝ «Ընկերության մասնակիցների ընդհանուր ժողովի կողմից ընդունված եւ գործող օրենքներին եւ այլ իրավական ակտերին հակասող որոշումների գանգափարկման նպատակով դատարան դիմելու իրավունքի իրացումը»:

«Սնանկության մասին» ՆՏ օրենքի 19-րդ հոդվածի 3-րդ մասի՝ ՆՏ Սահմանադրության 8 եւ 31-րդ հոդվածներին հակասությունը դիմողը հիմնավորում է նրանով, որ օրենքի վիճարկվող դրույթները խոչընդոտում են դիմողի՝ «իր սեփականություն հանդիսացող ընկերության բաժնեմասն իր հայեցողությամբ փրկապետելու, օգտագործելու, փոխանցելու իրավունքը»: Մասնավորապես, հղում կատարելով «Սահմանափակ ընկերությունների մասին» ՆՏ օրենքի 12-րդ հոդվածի «դ» կետին՝ դիմողը գտնում է, որ օրենքի վիճարկվող դրույթները խոչընդոտում են դիմողի՝ օրենքով եւ ընկերության կանոնադրությամբ սահմանված կարգով իր բաժնեմասն ընկերության մեկ կամ մի քանի մասնակիցների կամ երրորդ անձանց օտարելու իրավունքը:

4. Պատասխանող կողմը՝ առարկելով դիմողի փաստարկների դեմ, գտնում է, որ օրենքի վիճարկվող դրույթները չեն հակասում Նայասփանի Նանրապետության Սահմանադրությանը:

Որպես իր փաստարկի հիմնավորում՝ պատասխանողը գտնում է, որ «Սնանկության մասին» ՆՏ օրենքի դրույթները ՆՏ Սահմանադրությամբ երաշխավորված իրավունքների իրացման երաշխիքների շրջանակներում գնահատելիս յուրաքանչյուր դեպքում անհրաժեշտ է հաշվի առնել այդ ինստիտուտի յուրահատկությունները, սնանկության հարաբերությունները կարգավորող օրենսդրության հիմքում ընկած սկզբունքներն ու այդ ոլորտում առաջացող հարաբերությունների կարգավորման առանձնահատկությունները:

Ըստ պատասխանողի՝ «Սնանկության մասին» ՆՏ օրենքի 19-րդ հոդվածի 3-րդ մասում փեղ գրած սահմանափակումը գործում է սնանկության գործընթացի այլ մասնակիցների նկատմամբ կիրառվող բազմաթիվ այլ սահմանափակումների համակարգում, որոնց օրենսդրական ամրագրումն ու կիրառումն ապահովում է սնանկության ինստիտուտի հիմնական նպատակի իրականացումը, այն է՝ պարտապան իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձի բոլոր պարտավերների իրավահավասար մասնակցությունը սնանկության գործընթացին եւ լուծարային գանգվածի արդարացի բաշխում բոլոր պարտավերների միջեւ՝ պարտավերների պահանջների բավարարման հաջորդականությանը համապատասխան:

Նաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ պարտապանին սնանկ ճանաչելու մասին վճիռն օրինական ուժի մեջ մտնելուց հետո «շարունակվում է սնանկության գործընթացը՝ «դատական խիստ հսկողության ներքո», պատասխանողը գտնում է, որ այդ ընթացքում «բացառվում է ... սնանկության գործընթացի բոլոր մասնակիցների կողմից այդ գործընթացին առնչվող որոշումների անմիջական բողոքարկումը, սակայն հնարավորություն է փալիս դրանք բողոքարկելու գործն ըստ էության լուծող դատական ակտի բողոքարկման շրջանակներում»:

Անդրադառնալով դիմողի փաստարկներին՝ կապված օրենքի վիճարկվող դրույթների եւ սեփականության իրավունքի միջեւ հակասության հետ, եւ հղում կատարելով օրենքի 82-րդ հոդվածին, որը նախատեսում է ընկերության մասնակցի իրավունքն ընկերության լուծարման դեպքում բաժին ստանալու ընկերության մնացած գույքից՝ որպես վերջին հերթի պարտավեր, պատասխանողը գտնում է, որ փվյալ նորմի առկայությամբ «ստեղծվում են նաեւ ՆՏ քաղաքացիական օրենսդրության

սկզբունքներին համարժեք մեխանիզմներ իրավաբանական անձի մասնակիցների սեփականության իրավունքի պաշտպանության համար»:

5. Նիմք ընդունելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի եւ 68-րդ հոդվածի 7-րդ մասի պահանջները՝ սույն գործի քննության շրջանակներում սահմանադրական դատարանը կարելու է «Մնանկության մասին» ՆՏ օրենքի 19-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին նախադասության՝ «օրենքով եւ պարտապանի կանոնադրությամբ սահմանված այն լիազորությունները, որոնք պայմանավորված են այդ մասնակցությամբ» բառակապակցության սահմանադրաիրավական իմաստի բացահայտման, ինչպես նաեւ կիրառման պրակտիկայում դրսևորված մոպեցումների գնահատման անհրաժեշտությունը՝ հաշվի առնելով «Մնանկության մասին» ՆՏ օրենքի իրավակարգավորման փրամաբանությունը:

6. «Մնանկության մասին» ՆՏ օրենքի վերլուծությունը վկայում է, որ օրենքն ուղղված է **ընկերության պարտավերերի շահերի պաշտպանությանը**, որը դրսևորվում է, նախեւառաջ, անբարենպաստ ֆինանսական դրություն ունեցող ընկերությունների ֆինանսական առողջացմամբ, իսկ դրա անհնարինության դեպքում՝ ընկերության գույքի հաշվին ընկերության պարտավերերի պահանջների բավարարմամբ:

Նշված փրամաբանությանը համահունչ, օրենքի 13-րդ հոդվածի 4-րդ մասը սահմանում է. «Ժամանակավոր կառավարչի կամ պարտավիրոջ միջնորդությամբ դատարանի որոշմամբ կարող է կիրառվել պարտապանի կամ նրա փիրապետման կամ օգրագործման ներքո գրնվող գույքի փնօրինման, փիրապետման կամ օգրագործման ցանկացած անհրաժեշտ սահմանափակում, եթե դրանց չկիրառման արդյունքում **կարող է էապես նվազել պարտապանի գույքը**»: Օրենքի՝ «Պարտավերերի պահանջների բավարարման սառեցումը (մորափորիում)» վերաառությամբ 39-րդ հոդվածը սահմանում է այնպիսի իրավակարգավորում, որը նույնպես ուղղված է **պարտապանի գույքի էական նվազեցում թույլ չփալուն**:

Վերը նշված փրամաբանությունից է բխում նաեւ օրենքի 13-րդ հոդվածի 5-րդ մասը, որը ելակետ է ընդունում այն, որ պարտապանի գույքային իրավունքների սահմանափակմանն ուղղված անգամ օրինական ուժի մեջ մրած դատական ակրերը ԴԱՆԿ ծառայության կողմից **ենթակա չեն կատարման**:

7. Տիմք ընդունելով վերոգրյալը, ինչպես նաև «Սնանկության մասին» ՆՏ օրենքի 19-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին նախադասության մեջ **միայն պարտապանի կանոնադրական կապիտալում մասնակցությամբ պայմանավորված** լիազորությունների շեշտադրման հանգամանքը՝ սահմանադրական դափարանը գտնում է, որ օրենսդիրը դրանով նկատի է ունեցել ընկերության մասնակցի իրավունքների եւ պարտականությունների միանգամայն սահմանափակ ծավալ: Ընդ որում, ընկերության մասնակցի իրավունքների եւ պարտականությունների վերը նշված սահմանափակ ծավալում օրենսդիրը նկատի է ունեցել ընկերության մասնակցի այն իրավունքներն ու պարտականությունները, որոնց իրականացումը **կարող է հանգեցնել պարտապանի գույքի էական նվազմանը, կամ պարտավերների իրավունքների եւ օրինական շահերի խաթարմանը, կամ կարող է խոչընդոտել պարտավերների իրավաչափ պահանջների բավարարմանը:**

Վերը նշված իրավական դիրքորոշման համար հիմք են հանդիսանում նաև 2007թ. փետրվարի 10-ին ուժը կորցրած՝ «Անվճարունակության (սնանկության) մասին» Նայաստանի Նանրապետության 2003թ. դեկտեմբերի 17-ի ՆՕ-17-Ն օրենքի 21-րդ հոդվածի 3-րդ մասի եւ «Սնանկության մասին» ՆՏ օրենքի 19-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին նախադասության համեմատական վերլուծության արդյունքները: Նշված համեմատական վերլուծության արդյունքներով սահմանադրական դափարանն արձանագրում է, որ «Անվճարունակության (սնանկության) մասին» Նայաստանի Նանրապետության 2003թ. դեկտեմբերի 17-ի ՆՕ-17-Ն օրենքի 21-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ «Պարտապանին սնանկ ճանաչելու մասին վճիռն օրինական ուժի մեջ մտնելու պահից կասեցվում են պարտապանի կանոնադրական (բաժնեհավաք, փայտահավաք) կապիտալին փիրապետող անձանց եւ պարտապանի ղեկավարի՝ օրենքով եւ պարտապանի կանոնադրությամբ սահմանված լիազորությունները»: Մինչդեռ օրենսդրական բարեփոխումների արդյունքում ընդունված եւ միեւնույն իրավակարգավորման առարկան ունեցող՝ «Սնանկության մասին» ՆՏ օրենքի 19-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին նախադասության մեջ, ի փարբերություն «Անվճարունակության (սնանկության) մասին» Նայաստանի Նանրապետության 2003թ. դեկտեմբերի 17-ի ՆՕ-17-Ն օրենքի 21-րդ հոդվածի 3-րդ մասի, օրենսդիրը, անդրադառնալով ընկերության մասնակցի լիազորություններին, հատուկ շեշտադրել է «այն» եւ «պայմանավորված են» բառերը՝ ընդգծելու համար ընկերության մասնակցի իրավունքների եւ պարտականությունների սահմանափակման ենթակա ծավալը:

Վերոնշյալ իրավական դիրքորոշման հիման վրա սահմանադրական դատարանը գտնում է նաև, որ «Սնանկության մասին» ՏՏ օրենքի 19-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին նախադասության՝ «օրենքով եւ պարտապանի կանոնադրությամբ սահմանված այն լիազորությունները, որոնք պայմանավորված են այդ մասնակցությամբ» բառակապակցությունը **չի ներառում դատական պաշտպանության իրավունքն ընդհանրապես, եւ իրավակիրառական պրակտիկայում տվյալ բառակապակցությանը պետք է տրվի սահմանափակ մեկնաբանություն, որպեսզի չխաթարվի այդ իրավունքի բուն էությունը:**

Նման եզրահանգման համար հիմք են հանդիսանում նաև հետևյալ հանգամանքները.

ա) ընկերության մասնակցի՝ որպես իրավունքի հատուկ սուբյեկտի կարգավիճակը չի բացառում նույն անձի՝ որպես իրավունքի ընդհանուր սուբյեկտի կարգավիճակը, հետևաբար եւ՝ տվյալ սուբյեկտի սահմանադրական իրավունքները եւ պարտականությունները, ներառյալ՝ դատական պաշտպանության իրավունքը՝ հաշվի առնելով նշված իրավունքների սահմանափակումները եւ դրանց թույլատրելի շրջանակները,

բ) Սահմանադրության 43-րդ հոդվածի 1-ին մասը դատական պաշտպանության իրավունքը չի դիտարկում որպես սահմանափակման ենթակա իրավունք:

Սահմանադրական դատարանն իր՝ ՍԴՌ-652, ՍԴՌ-665, ՍԴՌ-673, ՍԴՌ-690, ՍԴՌ-719 եւ մի շարք այլ որոշումներում անդրադառնալով դատական պաշտպանության իրավունքի սահմանադրաիրավական բովանդակության բացահայտմանը, մասնավորապես, իրավական դիրքորոշումներ է արտահայտել այն մասին, որ անձի իրավունքների ապահովման ու պաշտպանության փեսանկյունից Սահմանադրության 18-րդ հոդվածի նպատակն իրավունքների խախտումների մասին անձի պնդումների դատական քննության եւ այդպիսի խախտումների հետեւանքները վերացնելու իրավունքի երաշխավորումն է: **Այդ իրավունքը սահմանափակման ենթակա չէ**, եւ արդար դատավարության իրավունքը ցանկացած ժողովրդավարական հասարակության հիմնական հարկանիշներից մեկն է:

8. «Սնանկության մասին» ՏՏ օրենքի 19-րդ հոդվածի 3-րդ մասի իրավակիրառական պրակտիկայի գնահատման շրջանակներում անդրադառնալով տվյալ գործով կայացված դատական ակտերում արտահայտված իրավական դիրքորոշումներին՝

սահմանադրական դափարանը միաժամանակ հարկ է համարում արձանագրել, որ փվյալ գործով դափարական քննության արդյունքում «Սնանկության մասին» ՆՏ օրենքի 19-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին նախադասության դրույթին փոփոխվել է լայն մեկնաբանություն, ինչի հետևանքով օրենքի վիճարկվող դրույթներում «լիազորությունները» բառն ընկալվել է համընդգրկուն իմաստով՝ ներառելով ընկերության մասնակցի՝ օրենքով եւ ընկերության կանոնադրությամբ սահմանված բոլոր իրավունքները եւ պարտականությունները, **ինչը, սակայն, պայմանավորված չէ օրենքի վիճարկվող դրույթների սահմանադրաիրավական բովանդակությամբ:**

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դափարանի մասին» Նայասարանի Նանրապետության օրենքի 63, 64 եւ 69-րդ հոդվածներով, Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դափարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց .**

1. «Սնանկության մասին» Նայասարանի Նանրապետության օրենքի 19-րդ հոդվածի 3-րդ մասը համապարասխանում է Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՆՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹ-ՅՈՒՆՅԱՆ

12 ապրիլի 2011 թվականի
ՍԴՈ-954